

УДК 687.016:
687.12+391

DOI:10.30857/2617-
0272.2018.1.6.

КОЛОСНІЧЕНКО О.В., НОРЕЦЬ М.В., ФРОЛОВ І.В., ГАЙОВА І.Л.
Київський національний університет технологій та дизайну

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЕЛЕМЕНТІВ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОСТЮМА В ПРОЦЕСІ ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

Мета. Метою дослідження є вивчення художньо-композиційних характеристик українського національного костюма для створення колекцій сучасного одягу.

Методика. Для аналізу літературних джерел інформації використано літературно-аналітичний метод; для аналізу візуальних джерел та речових матеріалів – візуально-аналітичний метод; для трансформації визначених характеристик у принципи проектування одягу – метод морфологічного аналізу.

Результати. На основі характеристик українського національного жіночого костюма в поєднанні з сучасною технологією сублімаційного друку удосконалено тектонічну структуру та орнаментацию молодіжного жіночого одягу.

Наукова новизна. Теоретично обґрунтовано та створено раціональні підходи до принципів проектування колекції молодіжного жіночого одягу шляхом застосування візуальної гармонізації його складових.

Практична значимість. Розроблено актуальну авторську колекцію жіночого одягу з використанням технології сублімаційного друку на тканині на основі художньо-композиційних характеристик українського національного костюму.

Ключові слова: національний костюм, прямий крій, сублімаційний друк, візуальна гармонізація, тектонічна структура, художньо-композиційні характеристики.

Вступ. Національний костюм містить у собі генетичний код нації, матеріальне вираження духовних цінностей кожного народу. З появою та розвитком промисловості, постійною зміною та оновленням сучасних технологій, традиції виготовлення народного одягу забуваються, відходять у минуле. Проте, базуючись саме на культурній спадщині та її духовних та матеріальних проявах, народжується культура, що стає візитівкою сучасності для нащадків. Ключовим етапом її створення залишається детальне вивчення, дослідження та інтерпретація народних традицій.

Огляд наукової літератури за темою [1-7] засвідчує достатньо розвинений стан обраного дослідження. Неабияку цінність у вивченні історично сформованого українського костюма становить колективна робота вітчизняних науковців «Українці: історико-етнографічна

монографія у двох книгах». Особливо значимими в ній є дослідження Т.В. Кари-Васильєвої у галузі вишивки і ткацтва, Т.О. Ніколаєвої – у сфері історії та особливостей українського строю і регіональних комплексів національного вбрання.

Інші сучасні наукові дослідження містять інформацію щодо семантики архаїчних символів і сюжетів орнаментів народної вишивки України та їх філософського, художнього, міфологічно-релігійного та побутового значення. Чималий речовий матеріал для вивчення об'єкта дослідження зберігається в музейних колекціях. Зокрема, у музеї І.М. Гончара найбільше зібрання українського національного костюма, а також історичних та культурних пам'яток України.

Провідними вітчизняними спеціалістами в темі реконструкції історичного вбрання населення України є Л. С. Клочко, В. І. Клочко, Н. Б. Бурдо, П. Л.

Корнієнко, Г. С. Ковпаненко, Е. А. Хайредінова, О. В. Бобровська, З. О. Васіна, Є. О. Брайчевська, Г. В. Кокоріна, О.Ю. Косміна, які вивчають історію українського костюма, роль та ступінь його функціонування у сучасному середовищі.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення художньо-композиційних характеристик українського національного костюма для створення колекцій сучасного одягу. Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання дослідження:

- проаналізувати та обґрунтувати актуальність вибору теми дослідження;
- використати послідовний ряд методів дослідження для вирішення наукових задач;
- на основі отриманих результатів дослідження розробити колекцію одягу з удосконаленою тектонічною структурою та орнаментациєю.

Результати дослідження. У візуальному сприйнятті одягу першочерговою інформацією є силует та крій, після яких сприймаються колір, фактура матеріалів та вид оздоблення.

В результаті проведеного дослідження сучасних силуетних форм сорочок українського національного костюму можна стверджувати про актуальність використання вільних силуетів прямого крою. В еволюції крою сорочок найповніше відбився такий важливий

принцип створення народного одягу, як раціональність, котра визначалася функціональною значущістю, технічними можливостями та спадкоємністю традицій. Зазначимо, що через перенасичення модного ринку, прийоми деконструкції в проектуванні одягу відходять у минуле. Таких характеристик форми, як пластичність та живописність, що досягаються шляхом використання архетипових конструкцій прямого крою та притаманні одягу стародавніх цивілізацій, а також національному одягу більшості країн світу, зокрема, українському національному костюму, неможливо досягти методом деконструкції.

Ансамбль українського жіночого костюма XIX – початку XX століть складався з таких компонентів: натільний одяг, поясний та нагрудний одяг, верхній одяг із тканини, одяг із хутра, головні убори, взуття, пояси, прикраси. Натільний одяг був представлений сорочками різних видів крою.

Сорочка мала велику кількість локальних варіантів крою та орнаментациї, відповідала одному чи одразу кільком цільовим призначенням. Дослідження варіантів їх крою дозволило виділити основні типи сорочок, що побутували в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.: тунікоподібна, з плечовими вставками, з суцільнокроєним рукавом, на кокетці (рис. 1).

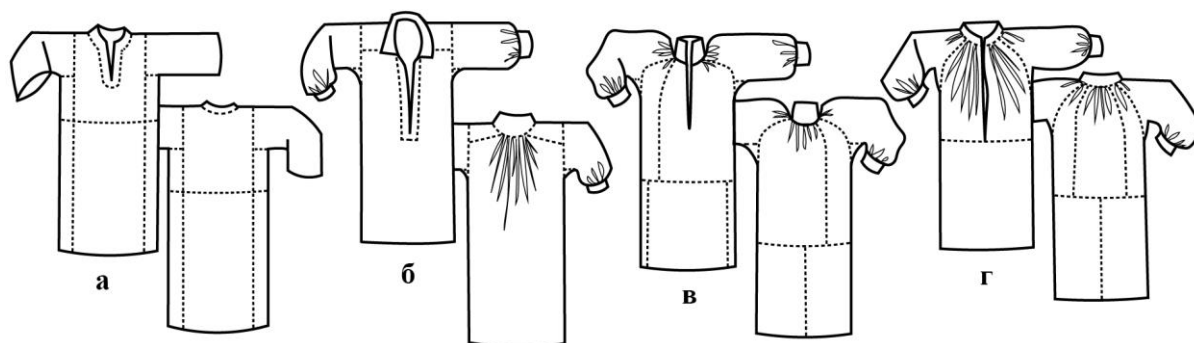

Рис. 1. Типи крою жіночих сорочок: а – тунікоподібна; б – з плечовими вставками; в – з суцільнокроєним рукавом; г – на кокетці [1]

Локальна специфіка виявлялася у засобах з'єднання плечової вставки та рукавів зі станом, у розмірах та формах плечової вставки, рукавів та ласток, у характері призбирування верхньої частини рукава та горловини, в оформленні коміра та манжетів, у горизонтальному чи вертикальному членуванні стану сорочки. Розміри деталей сорочки, кількість полотнищ стану були тісно пов'язані з шириною саморобного полотна, яка визначалася можливостями ткацького верстата [1].

Дослідження орнаменталістики українського костюма показують, що протягом усієї історії розвитку народного одягу вдосконалювались принципи розміщення орнаменталістики на сорочках. Зважаючи на давність цього виду одягу, розташування його декору часто пов'язують із ранніми етапами розвитку культурної спадщини, коли орнамент відігравав не стільки естетичну, скільки оберегову роль. Згідно з уявленнями, орнамент розміщували на тих елементах

одягу, які відкривали доступ до тіла: горловині, нагрудній частині, подолі, низу рукавів. У давньослов'янському одязі особливо виразно прикрашалася кругла або квадратна горловина, що одягалась окремо або пришивалась до одягу. Розміщення вишивки на плечовій частині та передпліччі традиційних сорочок сягає часів, коли на нижню сорочку з довгими рукавами одягали другу – без рукавів – або накидали плащ з орнаментованими краями, який застібався на плечі фібулою. Варіанти розміщення орнаменталістики на сорочках наведено у таблиці 1. Такі варіанти орнаменталістики можуть підсилити сприйняття сучасних принтів.

Застосування принципів крою українських сорочок у проектуванні актуальної колекції молодіжного жіночого одягу можна розглядати як продовження тенденції звернення до архаїчного крою одягу різних цивілізацій. Дана тенденція спостерігається у сучасних колекціях багатьох світових брендів.

Таблиця 1. Варіанти розміщення орнаменталістики на сорочках

Місце розміщення	Приклад
Горловина	
Нагрудна частина	
Поділ	
Низ рукавів	
Плечова частина	

Підходи до інтерпретації національного костюма змінювалися: від механічного копіювання орнаментального декору до відтворення загальних принципів створення образу [8]. Яскравим прикладом звернення до національного одягу українців як творчого джерела став спільний проект Національного центру народної культури «Музей імені Івана Гончара» та молоді української дизайнерки Яни Червінської. Проект «Витоки» був покликаний вкотре розповісти про український національний костюм як про невичерпне джерело натхнення та ідей [9].

Використання тектонічних характеристик та орнаменталізації національного одягу – провідний мотив у колекціях відомого в усьому світі українського бренду VITA KIN. Зокрема, лінія VYSHYVANKA by VITA KIN створюється за мотивами елементів українського національного костюма, а саме натільного одягу – сорочок. Концепція бренду

декларує натхненність старовинними традиціями та техніками різних культур з усього світу у поєднанні з власними оригінальними дизайнерськими рішеннями.

Серед таких рішень у декоративному оздобленні одягу дедалі більшої популярності набуває текстовий друк. Футболка, що є своєрідною осучасненою інтерпретацією натільної сорочки, частіше за інші предмети одягу стає полотном для художників і трибуною для висловлювань. Марія Грація Кьурі дебютувала в Dior з гучними закликами до революції і загального фемінізму. Стелла Маккартні – відома захисниця природи, наприклад, продовжує лобювати «зелену» тему. Ашиш Гупта, судячи з принтів, більше стурбований питаннями міграції, любові і відданості. Ванесса Сьюард друкує на футболках філософські фрази з повсякденного життя. Юнія Ватанабе надрукував на футболках кириличні написи. Carven інтригують кількістю тексту: на їхніх футболках надруковані цілі опуси (рис. 2) [10].

Рис. 2. Приклади використання текстового друку:

а) Dior: «We Should All Be Feminists» («Ми всі маємо бути феміністами»); б) Stella McCartney: «No Fur, No Leather» («Hi хутра, ні шкіри»); в) Ashish: «Love & devotion» («Любов і відданість»); г) Vanessa Seward: «Cada loco con su tema» («Кожен божеволіє по-своєму»); д) Junya Watanabe: «Летний лагерь азроклуб Москита»; е) Carven

Використовували даний прийом в колекціях 2016-2017 років дизайнери вітчизняних брендів YULIA YEFIMTCHUK, NADIA YURKIV, FROLOV, LITKOVSKAYA (рис.3).

Таким чином, можна стверджувати, що прямий крій, притаманний етнічному

одягу, зокрема українським сорочкам, може слугувати ідеальним тлом для друку відомих і зрозумілих кожному українцю цитат. Кольорові співвідношення, що асоціюються у кожного українця з непохитністю національних традицій, у вигляді гармонійної комбінації білих,

червоних та чорних кольорів, зацентрують увагу на ідеї. Для надання образам більшої графічної та змістової виразності, а також досягнення ідейної рівноваги змістового наповнення та цільового призначення костюма з його зовнішнім оформленням, були обрані цитати з творчості визначних

українських митців. Орієнтиром для вибору цитат стали основні ідеї їхньої творчості та життєві позиції: незламна сила духу, непохитність і твердість переконань, готовність служити ідеалам добра, а також краса й поетичність жіночої душі.

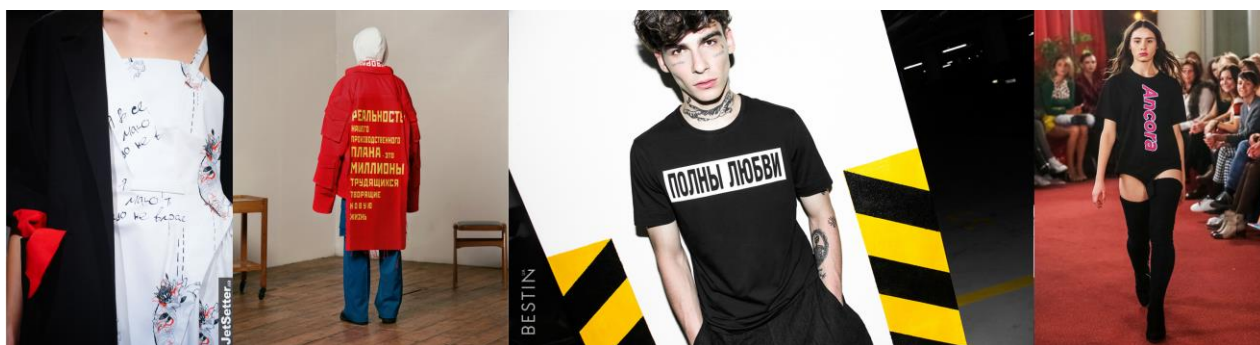

Рис.3. Використання текстового друку у колекціях дизайнерів
NADIA YURKIV, YULIA YEFIMTCHUK, LITKOVSKAYA, FROLOV

Цитату «...Хрущі над вишнями...» Тараса Шевченка, яка було обрано в якості назви колекції, виконано в акварельній техніці, також створено відповідний орнамент стилізованих символів хрущів та вишень. Цитати «...Я – вічний, сміливий і молодий...» Михайля Семенка, «...Моя свобода завжди при мені» Ліни Костенко, «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе, добро і правдо віку...» Василя Стуса та монолог Мавки з «Лісової пісні» Лесі Українки зібрано в програмі Adobe Photoshop з автографів авторів, отриманих в архіві Інституту літератури; а вірш Оксани Забужко «Не чекала...» надруковано з автографу, наданого авторкою особисто.

З метою виявлення конструктивних особливостей окремих елементів одягу та одержання більшої кількості варіативностей комбінування складових елементів костюма, нами проведено морфологічний аналіз з подальшим синтезом у форми одягу. Для проведення морфологічного аналізу, використані дані соціологічного опитування, що стали найбільш затребуваними серед потенційних

споживачів. Суть аналізу полягає в розчленуванні досліджуваного об'єкта - національної української сорочки, на окремі елементи форми, при цьому елементи залишаються незалежними один від одного. За допомогою морфологічного синтезу, їх об'єднано для подальшої модифікації. Таким чином, отримано різноманітні комбінації поєднання форм та елементів костюма. За аналогією проведено морфологічний аналіз орнаменту українських вишитих сорочок.

Проведені дослідження дали змогу розробити базові знаки-символи асортиментних рядів колекції. В результаті соціологічних досліджень та вивчення думок споживачів, системно-структурного аналізу аналогових форм, морфологічного аналізу та синтезу виконано розробку базових знаків-символів форми костюма.

Дані системно-структурного аналізу систематизовано; виведено три основні знаки-символи форми для подальшого комплектування асортиментних капсул колекції за наступним призначенням: капсула повсякденного одягу, капсула

святкового одягу, капсула одягу для відпочинку.

На рис. 4 наведено пропозиції творчо-образного ескізного рішення обраного асортиментного блоку колекції, а саме блоку нарядного одягу, що представлений асортиментом суконь та доповнень у вигляді накидок та головних

уборів.

У таблиці 2 наведені базові позиції проектного образу обраного асортиментного блоку колекції, а саме блоку святкового одягу.

На рис. 5 наведені фото моделей з різних асортиментних блоків колекції.

Рис 4. Пропозиції творчо-образного ескізного рішення обраного асортиментного блоку колекції, спроектованої за темою творчого джерела

Таблиця 2. Базові позиції проектного образу

Базові позиції формування	Базові позиції колориту	Базові позиції декоративно- фактурного оздоблення
		

Рис 5. Показ моделей з розробленої колекції у фіналі конкурсів «EPSON DIGITAL FASHION» та «Погляд у майбутнє»

Висновки. Таким чином, проведені дослідження підтвердили актуальність поєднання художньо-композиційних характеристик українського національного костюма та технології сублімаційного друку на тканині для використання в процесі проектування сучасної колекції молодіжного жіночого одягу. Визначено потенційного споживача, доведено відповідність тематики творчого джерела психофізіологічним характеристикам обраної вікової групи. Результатами дослідження стало вивчення художньо-композиційних характеристик українського національного костюма з метою створення колекцій сучасного молодіжного одягу, а також отримання характеристик досліджуваного джерела для трансформування у принципи проектування одягу.

Література

1. Ніколаєва Т. Історія українського костюма / Т. Ніколаєва – К.: Либідь, 1996. – 171 с.
2. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
3. Косміна О.Ю. Традиційне вбрання українців / О.Ю.Косміна. – К.: Балтія-Друк, 2008. – 160 с.
4. Українці. Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Кн. 2 / за наук. редакцією д-ра іст. наук А. Пономарьова. – Опішне: Вид-во Державного музею-заповідника українського гончарства в Опішному, 1999. – 544 с.
5. Васіна З. О. Український літопис вбрання. / З. О. Васіна. – К.: Мистецтво, 2003. – 446 с.
6. Васіна З. О. Вплив світоглядних чинників на естетику народного вбрання (на прикладі українського та російського жіночих костюмів) / З. О. Васіна // Народний костюм як виразник національної ідентичності : наук. збірник за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конференції. – К.: ТОВ ХІК. – 2008. – С. 66–74.
7. Мельничук Ю. Семантика українських вишитих рушників / Ю. Мельничук // Семантика українських вишитих рушників. – К.: Народне

мистецтво. – 2004. – № 27-28. – С. 60-64.

8. Кокоріна Г. В. Ретроспективний огляд етнічної тематики у творчості українських дизайнерів одягу / Г. В. Кокоріна. // Технології та дизайн. – 2015. – № 4.

9. Офіційний сайт UKRAINIAN FASHION WEEK [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://fashionweek.ua>.

10. VOGUE [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://www.vogue.com>.

References

1. Nikolaeva, T. (1996). *Istoriia ukrainskoho kostiuma* [The history of the Ukrainian costume]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
2. Il'in, Y.P. (2009). *Psikhologiya tvorчества, kreativnosti, odarennosti* [Psychology of creation, creativity, talent]. St. Petersburg: Piter [in Russian].
3. Kosmina, O.Y. (2008). *Tradtytsiine vbrannia ukraintsiiv* [Traditional dress of Ukrainians]. Kyiv: Baltia-Druk [in Ukrainian].
4. Ponomarov, A. (Eds.). (1999). *Ukraintsi. Istoryko-etnografichna monohrafiia u dvokh knykhakh*. Kn.2 [Ukrainians. Historical and ethnographic monograph in two books. Book 2]. Opishne: Vyd-vo Derzhavnoho muzeiu-zapovidnyka ukrainskoho honcharstva v Opishnomu.
5. Vasina, Z.O. (2003). *Ukrainskyi litopys vbrannia* [Ukrainian Chronicle of Dress]. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].
6. Vasina, Z.O. (2008). *Vplyv svitohliadnykh chynnykiv na estetyku narodnoho vbrannia (na prykladi ukrainskoho ta rosiiskoho zhinochykh kostiumiv)* [The influence of philosophical factors on the aesthetics of folk costumes (on the example of Ukrainian and Russian women's costumes)] *Narodnyi kostium yak vyraznyk natsionalnoi identychnosti : nauk. zbirnyk za materialamy Vseukr. nauk.-prakt. konferentsii. – Folk costume as a spokesman for national identity: scientific collection of materials by All-Ukrainian. science-practice conferences*, 66-74. Kyiv: TOV HIK [in Ukrainian].
7. Melnychuk, Yu. (2004). *Semantyka ukrainskykh vyshytykh rushnykiv* [Semantics of Ukrainian embroidered towels]. Kyiv: Narodne mystetstvo [in Ukrainian].
8. Kokorina, G.V. (2015). *Retrospektyvnyi ohliad etnichnoi tematyky u tvorchosti ukrainskykh*

dyzaineriv odiahu [Retrospective review of ethnic themes in the work of Ukrainian clothing designers] *Tekhnolohii ta dyzain – Technology and design*, 4 [in Ukrainian].

9. Ofitsiynyy sayt UKRAINIAN FASHION

WEEK fashionweek.ua. Retrieved from: <http://fashionweek.ua> [in Russian].

10. VOGUE vogue.com. Retrieved from: <http://www.vogue.com> [in English]

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ ГАРМОНИЗАЦИИ ЭЛЕМЕНТОВ УКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО КОСТЮМА В ПРОЦЕССЕ ПРОЕКТИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННОЙ ОДЕЖДЫ

КОЛОСНИЧЕНКО О.В., НОРЕЦ М.В., ФРОЛОВ И.В., ГАЕВАЯ И.Л.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Цель. Целью исследования является изучение художественно-композиционных характеристик украинского национального костюма для создания коллекций современной одежды.

Методика. Для анализа литературных источников информации использован литературно-аналитический метод; для анализа визуальных источников и вещественных материалов – визуально-аналитический метод; для трансформации определенных характеристик в принципы проектирования одежды – метод морфологического анализа.

Результаты. На основе характеристик украинского национального женского костюма в сочетании с современной технологией сублимационной печати усовершенствована тектоническая структура и орнаментация молодежной женской одежды.

Научная новизна. Теоретически обоснованы и созданы рациональные подходы к принципам проектирования коллекции молодежной женской одежды; ключевое место в них занимает именно визуальная гармонизация составляющих.

Практическая значимость. Разработана актуальная авторская коллекция женской одежды на основе художественно-композиционных характеристик украинского национального костюма.

Ключевые слова: национальный костюм, прямой крой, сублимационная печать, визуальная гармонизация, тектоническая структура, художественно-композиционные характеристики

APPLICATION OF THE PRINCIPLES OF HARMONIZATION OF THE UKRAINIAN NATIONAL COSTUME ELEMENTS IN THE PROCESS OF MODERN CLOTHING DESIGN

KOLOSNICHENKO O.V., NORETS M.V., FROLOV I.V., GAILOVA I.L.

Kyiv National University of Technology and Design

Purpose. The purpose of the study is to create an up-to-date collection of youth women's clothing by means of visual harmonization of the leading artistic and compositional characteristics of the Ukrainian national costume.

Methodology. For the analysis of literary sources of information the literary-analytical method was used; for analysis of visual sources and material materials - visual-analytical method; for the transformation of certain characteristics into the principles of clothing design - a method of morphological analysis.

Findings. On the basis of the characteristics of the Ukrainian national costume, in combination with the modern technology of sublimation printing, the tectonic structure and ornamentation of youth women's clothing has been improved.

Originality. The rational approaches to the design principles of the youth women's clothing collection are theoretically justified and created, the priority of which is the visual harmonization of its components.

Practical value. An actual author's collection of women's clothing with the use of technology of sublimation printing on a fabric has been developed based on artistic composition characteristics of the Ukrainian national costume.

Keywords: national costume, straight cut, sublimation printing, visual harmonization, tectonic structure, artistic and compositional characteristics.